

Samtiden bygger framtiden

Att hylla en spårvagnsepok på bästa sätt – hur samtiden möter framtiden

Sara Thorsvret & Egil Gry

I oktober 2021 möttes göteborgarna av beslutet att ta de gamla M28:orna ur trafik. Ett i alla avseenden förståeligt beslut, då de inte uppfyller de säkerhetskrav som finns och då de är slitna och gamla.

Spårvagnsserierna M25, M28 och M29 är klassiska för Göteborg. De har funnits sedan lång tid i stan och skapar en signifikant bild för Göteborg och dess mysiga stadsbild.

Sara Thorsvret, 3D-visualiserare och konfektionsdesigner, har en speciell relation till just dessa spårvagnar. Hon berättar: "Spårvagnarna... vem kan vara oberörd gentemot dessa som är så starkt förknippade med Göteborg?"

För mig har vagnarna en väldigt speciell plats i hjärtat då min morfar Harald var djupt engagerad i företaget som byggde dem. Han var en av sönerna som utgjorde företaget "Hägglunds och söner". Samtliga var engagerade i tidig ålder och slet hårt för utvecklingen av bolaget.

Morfar var involverad i utformningen av M28 och M29 vilka byggdes i fabriken på Gullänget strax utanför Örnsköldsvik. Totalt har Hägglunds levererat 425 spårvagnar till Göteborgs Spårvägar. Under Hägglunds glansperiod skapades över 2400 arbetstillfällen. Det var ett hårt slag för familjen då bolaget såldes till ASEA år 1971 som därmed blev stor tillverkare av bandfordon och hydraulprodukter.

Morfars fabrik. Till vänster ser vi spårvagnar tillverkas i fabriken och till höger är Saras mor Carina och Saras morfar Harald Hägglund.

Studerade på Samskolan

Under 1990-talet, då jag läste vid Göteborgs Högre Samskola var resan dit given. En tur i 'morfars' spårvagn från Centralen till Stampgatan tillhörde vardagen för mig och för väldigt många fler. Att gå av vid den klassiska hållplatsen Svingeln, som då låg precis utanför skolan, blev så förknippat med områdets spårvagnshistorik. Samskolan och spårvagnen M28 blev en väldigt stor del av vardagen för eleverna på skolan. Dessa vackra, fina, väldesignade spårvagnar, är ett stycke svensk industrihistoria, byggda långt innan robotarnas intåg och intresset för formgivning löper som en röd tråd i generationer, i min släkt.

Kan man bevara en vagn?

Då ryktet om skrotning nådde mig väcktes samtidigt en önskan om att bevara en. Vad vore väl en bättre plats än Samskolan, tänkte jag och kontaktade skolchefen och verksamhetsansvarige Egil Gry."

Kan man ställa en spårvagn på en skolgård?

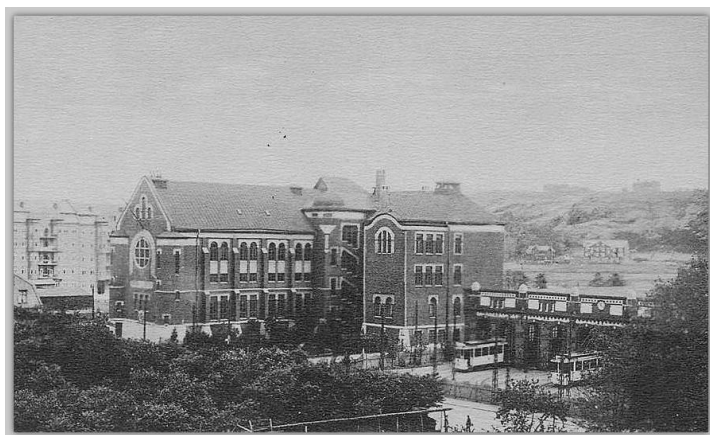
Egil Gry, skolchef och verksamhetsansvarig på Göteborgs Högre Samskola sedan tre år, blev alltså kontaktad av Sara Thorsvret om idén att placera en M28-spårvagn på skolgården.

Klassisk spårvagnsmark

Rent historiskt är idén lysande, då området Stampen har en central del i Göteborgs spårvagnshistoria. Samskolan bildades 1901 och på den tiden låg skolan på Föreningsgatan. År 1902 elektrifierades spårvagnarna i Göteborg och vagnhallen Stampen byggdes.

Där byggdes även kontor och 1906 byggs även Samskolans nuvarande lokaler (dåvarande Östra Real) alldeles intill.

Skola och spårvagn. Samskolans byggnad och vagnhallen Stampen bredvid. Här låg även kontor och den klassiska hållplatsen Svingeln.

Spårvagn M28 till Göteborg 1965

Åren 1965-67 levererades M28:orna till Göteborg, i samma veva blev Göteborgs Högre Samskola en del av området. Alldeles bredvid skolgården gick spårvagnarna från vagnhallen och dagligen blev vagnen en naturlig del av skolmiljön. Hållplatsen Svingeln blev förknippat med Samskolan och eleverna åkte kollektivt som aldrig förr. På bilden på nästa sida ser man M28:an och vagnhallen till vänster och skolan till höger.

Min devis som skolchef är att alltid se möjligheter när spännande idéer dyker upp. På min tidigare arbetsplats på Hulebäcksgymnasiet, köpte vi in en buss, såg till att lärare fick busskort och sedan blev bussen en naturlig del av exkursioner och resor. Det blev även ett sätt att lära ungdomarna vinsten i att resa kollektivt och att ta ansvar för miljön. Bussen stod synlig på skolgården och blev en del av verksamheten.

Tradition och förnyelse

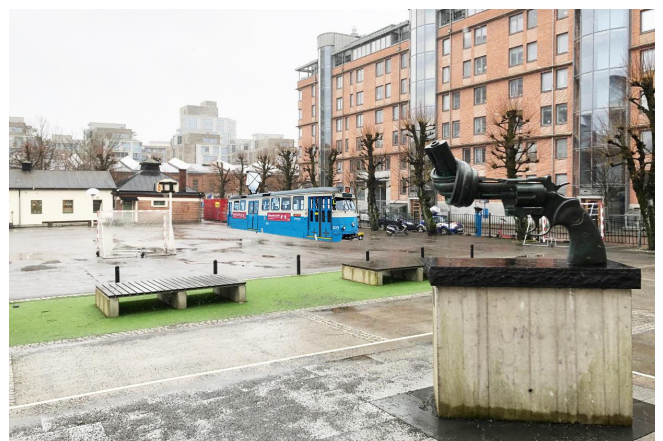
Det här läsåret firar Samskolan 120 årsjubileum och det skulle vara väldigt roligt att kunna sammanföra skolan med den vackraste spårvagnsmodellen som ett riktigt kulturellt Göteborgiana, lite klassisk göteborgshistoria för våra elever, personal och vårdnadshavare. Ett sätt att också trycka på det viktiga i att åka kollektivt och att bevara en del av Göteborgs själ: spårvagnen. Samskolan är i högsta grad en historisk del av Göteborg, en tradition som förpliktigar, men skolan är också framtiden, att ständigt förnya sig och utvecklas, men det historiska perspektivet är alltid grunden för all framtid.

Vad ska en vagn användas till?

Användningsområdet kommer vara varierat. Vagnen ska inte bara stå för att tittas på, utan kommer fungera som föreläsnings- och undervisningslokal. Den kommer även fungera som mötesrum för grupper, eller ledning. Bara tanken på att det på elevernas schema står: "M28" gör mig upprymd och glad – så roligt, spännande och lite galet. Det kommer alla gilla!

Varumärkesbevarande

Tanken är att vagnen görs i ordning för värme, ljus och komfort. Den kommer beredas plats på skolgården vid ena långsidan, ståendes på en bit räls och det blir snyggt runt omkring, med bänkar, planerade träd och belysning. Den ska vara ett "smycke" som förgyller skolgården och området. Informationstavla om historik kommer finnas. Det kommer stå "linje 3" mot Samskolan och även monteras en hållplatsskylt i marken med "Svingeln". Det ska vara snyggt och tilltalande, en hyllning till vagnen, designen och till Göteborgs Spårvägar.

Säkerhet, underhåll och skydd

Just nu står det flera M28:or vid vagnhallen Gårda mitt emot skolan (jag ser dem från mitt arbetsrum) och efter en tid så har det tyvärr blivit lite klotter på dem. Vi är fullt medvetna om att vagnen måste underhållas på allra bästa sätt. Vi har varje dag städbolag och vaktmästeri på skolan som ser till att skolan hålls ren och snygg, de tvättar klotter, sanerar och lagar och fixar. Våra lokaler och vår skolgård håller hög standard och gillas av eleverna.

En ren och snygg skolmiljö är oerhört viktig för elever, personal och besökare. Det skapar trygghet, lugn och kvalitet och utstrålar professionalism. Det har alltid varit Samskolans signum. Vi har även nära samarbete med Göteborgs kommun, som vi hyr marken och lokalerna av, samt med lokalpolis och näringsidkare i området. Vårt ansvar är att en spårvagn på skolgården inte får svärta ner varken Göteborgs Spårvägars eller Samskolans rykte. Känslan av kvalitet och bevarandet av Göteborgs historia delar vi.

Nästa steg

För att det här ska bli verklighet förstår både jag och Sara att det är många frågetecken som behöver rätas ut och det behövs beslut på olika nivåer och i olika sammanhang. Jag har förankrat idén på hemmaplan i min ledningsgrupp och med skolans styrelse. Det finns pengar budgeterade för de investeringar som behöver göras. Vi hyr skolans lokaler och skolgården av Göteborgs Stad och de måste förstås gilla idén och ansökan om bygglov ska göras. Att göra iordning vagnen, lägga en bit räls och transportera den till sin plats är också något som behöver planeras och organiseras.

Vi har haft ett fint och mycket tillmötesgående möte med Göteborgs Spårvägars VD Hans Nilsson. Ett möte med en sådan entusiasmerande chef blir man verkligen glad över. Till sist önskar vi även att ni i styrelsen på Göteborgs Spårvägar tycker det här låter spännande!

Med vänliga hälsningar

Egil Gry, skolchef och verksamhetsansvarig Göteborgs Högre Samskola

Mobil: 070-345 55 68

Sara Thorsvret, 3D-visualiserare och konfektionsdesigner, Göteborg och före detta elev på Samskolan.

Mobil: 073-672 94 92

Bilaga: Bilderna i större format

